

РЕАЛІЗАЦІЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПРИНЦИПУ ВЗАЄМОДІЇ З НАСЕЛЕННЯМ У СФЕРІ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLE OF INTERACTION WITH THE POPULATION IN THE FIELD OF CRIME PREVENTION BY UNITS OF PREVENTIVE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE

Демський Н.В., ад'юнкт

Львівський державний університет внутрішніх справ

У статті здійснюється дослідження реалізації підрозділами превентивної діяльності Національної поліції принципу взаємодії з населенням у сфері профілактики правопорушень. Відзначено, що умови воєнного стану зумовлюють необхідні зміни у нормативно-правовому забезпеченні функціонування поліцейських підрозділів, серед яких й призупинення проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції. Оцінка рівня довіри населення до поліції розглядається законодавцем у контексті реалізації принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства (стаття 11 Закону України «Про Національну поліцію»). Інші аспекти такої реалізації також зазнають певних трансформацій, при цьому важливим є збереження загальної концепції необхідності дотримання принципу взаємодії поліції з населенням як однієї з основних засад функціонування поліції, передусім, підрозділів превентивної діяльності.

Наголошено, що реалізація принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства як одного із визначальних у функціонуванні підрозділів превентивної діяльності Національної поліції базується на приписах як законодавчих, так і підзаконних нормативно-правових актів, а також враховує загальне спрямування концепції «Community policing». При цьому у нормативно-правових актах або лише вказується на необхідності дотримання цього принципу та закріплюються окремі форми та методи реалізації, або регламентується діяльність окремих підрозділів поліції щодо цього питання. Це зумовлює необхідність комплексного врегулювання реалізації принципу взаємодії поліції з населенням на рівні відомчого нормативно-правового акту, який би враховував не лише загальне спрямування концепції «Community policing», але й конкретні складові елементи цієї концепції, а також систематизував завдання, функції, компетенцію кожного із підрозділів поліції (передусім, підрозділів превентивної діяльності), залучених до реалізації цього принципу, визначив би основні механізми, форми та методи взаємодії.

Ключові слова: підрозділи превентивної діяльності Національної поліції, принцип, реалізація, профілактика правопорушень, взаємодія з населенням.

The article examines the implementation of preventive activity units of the National Police of the principle of interaction with the population in the field of crime prevention. It was noted that the conditions of martial law require necessary changes in the regulatory and legal support for the functioning of police units, including the suspension of the assessment of the level of public trust in the National Police. The assessment of the level of public trust in the police is considered by the legislator in the context of implementing the principle of interaction between the police and the population on the basis of partnership (Article 11 of the Law of Ukraine «On the National Police»). Other aspects of such implementation are also undergoing certain transformations, while it is important to preserve the general concept of the need to observe the principle of police interaction with the population as one of the main foundations of the functioning of the police, primarily, units of preventive activity.

It was emphasized that the implementation of the principle of interaction between the police and the population on the basis of partnership as one of the defining units of the preventive activity of the National Police is based on the prescriptions of both legislative and by-law normative legal acts, and also takes into account the general direction of the concept of «Community policing». At the same time, the normative legal acts either only indicate the need to comply with this principle and establish separate forms and methods of implementation, or regulate the activities of individual police units regarding this issue. This makes it necessary to comprehensively regulate the implementation of the principle of interaction between the police and the population at the level of a departmental regulatory act, which would take into account not only the general direction of the concept of «Community policing», but also the specific components of this concept, as well as systematize the tasks, functions, competence of each of police units (primarily, preventive activity units) involved in the implementation of this principle, would determine the main mechanisms, forms and methods of interaction.

Key words: units of preventive activities of the National Police, principle, implementation, crime prevention, interaction with the population.

Постановка проблеми. Умови воєнного стану та підготовка штурмових бригад Національної поліції України як частини гвардії наступу зумовлюють необхідні зміни у нормативно-правовому забезпеченні функціонування поліцейських підрозділів. Було змінено правовий статус поліції особливого призначення (21 березня 2023 року Закон України «Про Національну поліцію» доповнено статтею 46⁻¹ «Застосування поліцейськими поліції особливого призначення зброї та бойової техніки під час здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України» [1]), уточнено порядок проведення службових розслідувань у Національній поліції України [2], призупинено проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції [3] тощо.

Оцінка рівня довіри населення до поліції розглядається законодавцем у контексті реалізації принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства (ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію»). Інші аспекти такої реалізації також зазнають певних трансформацій, при цьому важливим є збереження загальної

концепції необхідності дотримання принципу взаємодії поліції з населенням як однієї з основних засад функціонування поліції, передусім, підрозділів превентивної діяльності.

Аналіз досліджень даної проблеми. Окремі проблеми реалізації поліцією принципу взаємодії з населенням у сфері профілактики правопорушень були предметом досліджень К. Л. Бугайчука, І. О. Волокітенка, М. В. Коваліва, Я. М. Когута, І. С. Кравченка, Б. О. Логвиненка, В. В. Майорова, С. В. Медведенка, О. М. Музичука, Т. Я. Назар, Ю. С. Назара, О. І. Остапенко, Ю. А. Хатнюка та інших науковців. Водночас, питання щодо реалізації підрозділами превентивної діяльності Національної поліції принципу взаємодії з населенням у сфері профілактики правопорушень, залишаються не до кінця розглянутими та потребують додаткового дослідження.

Метою даної статті є аналіз нормативно-правового забезпечення, концептуальних основ та практики реалізації підрозділами превентивної діяльності Національної поліції принципу взаємодії з населенням у сфері профілактики правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Одним із принципів діяльності поліції у статті 11 Закону України «Про Національну поліцію» визначено взаємодію з населенням на засадах партнерства, відповідно до якого діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. Для його реалізації використовуються нормативно-правові механізми, закріплені як на законодавчому, так і підзаконному рівнях, теоретичні концепції правоохоронної діяльності (найбільш поширена – «Community Policing»), а також практичні заходи взаємодії.

Спрямовання реалізації цього принципу саме на профілактику правопорушень, попереджувальну діяльність поліції законодавцем визначено відразу ж після розкриття основного змісту принципу у ч. 1 статті 11 Закону України «Про Національну поліцію» – уже у частині 2 наголошено, що планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад саме з метою профілактичної роботи – визначення причин та умов учинення правопорушень. Профілактичні аспекти реалізації цього принципу відзначаються й у наукових дослідженнях. На думку Б. О. Логвиненка та І. С. Кравченка попередження та зменшення кількості правопорушень як обов'язку кожного члена громади, а не лише поліцейського, є однією з характерних рис взаємодії поліції та суспільства [4, с. 17], а Ю. А. Хатнюк та К. А. Гурковська проведення роз'яснювальної роботи для формування в населення правової культури, профілактики правопорушень, підвищення правосвідомості громадян відносять до складових частин основних напрямів, за якими відбувається взаємодія органів і підрозділів Національної поліції з громадськістю [5, с. 91].

Окремі механізми реалізації принципу взаємодії поліції з населенням у профілактиці правопорушень закріплено у статтях 88, 89 Закону України «Про Національну поліцію» та статтях 3, 9, 11 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». Зокрема, керівники територіальних органів поліції зобов'язані систематично інформувати громадськість про стан правопорядку, заходи, які вживаються щодо попередження правопорушень, а для покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань, у тому числі й щодо профілактики правопорушень поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів, а також надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, медіа та у видавничій діяльності (Закон України «Про Національну поліцію»). Слід відзначити, що в умовах воєнного стану обов'язок керівників територіальних органів поліції систематично інформувати громадськість про профілактичну роботу призупинено.

Громадські формування з охорони громадського порядку і державного кордону створюються і діють у взаємодії з правоохоронними органами, їх повсякденна (оперативна) діяльність організовується, спрямовується і контролюється відповідними органами Національної поліції, одним із їх завдань є надання допомоги органам Національної поліції у запобіганні адміністративним і кримінальним правопорушенням, а серед форм і методів їх роботи названо спільне з поліцейськими патрулювання і виставлення постів на вулицях, майданах, залізничних вокзалах, в аеропортах, морських і річкових портах, у місцях компактного проживання громадян, розташування підприємств, установ, організацій, навчальних закладів; участь в забезпеченні охорони громадського порядку під час проведення масових заходів; участь у заходах правоохоронних органів, спрямованих на боротьбу з окремими видами правопорушень (Закон

України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону»).

Наведені нормативно-закріплені механізми реалізації принципу взаємодії поліції з населенням актуалізують питання щодо підрозділів Національної поліції, які займають провідне місце у реалізації цього принципу. Науковці відзначають, що його реалізація здійснюється всіма поліцейськими, проте основні завдання мають покладатися саме на поліцейських підрозділів превентивної діяльності, які є найближчими до населення [4, с. 17]. Також наголошується, що взаємодію поліції та населення слід розглядати як основний принцип підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України [6, с. 10], чи відзначається роль дільничного офіцера поліції як основного суб'єкта взаємодії поліції з населенням [7, с. 188].

Департамент превентивної діяльності Національної поліції України організовує та забезпечує виконання функцій поліції щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, загальної та індивідуальної профілактичної роботи, запобігання та протидії домашньому насильству, а також координує діяльність, надає організаційну та методичну допомогу головним управлінням Національної поліції, їх територіальним (відокремленим) підрозділам за напрямками службової діяльності: дільничних офіцерів поліції, протидії домашньому насильству, взаємодії з громадами та поліцейських офіцерів громади, превентивної комунікації, забезпечення та контролю масових заходів, підрозділів реагування патрульної поліції, патрульної служби поліції особливого призначення, поліції особливого призначення (крім підрозділів «КОРД»), конвойних підрозділів, підрозділів поліцейської діяльності (п. 1 розділу I, пп. 4 п. 2 розділу II Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України, затверджене наказом Національної поліції України від 27.11.2015 р. № 123). Крім цих підрозділів управлінням превентивної діяльності головних управлінь Національної поліції підпорядковані відділи ювенальної превенції, які також слід віднести до підрозділів превентивної діяльності. Серед цих підрозділів основні функції щодо профілактики правопорушень виконують дільничні офіцери поліції (далі – ДОП), поліцейські офіцери громад (далі – ПОГ), підрозділи ювенальної превенції, реагування патрульної поліції, а також сектори протидії домашньому насильству (у структурі районних управлінь поліції ГУНП). При цьому лише дільничні офіцери поліції, поліцейські офіцери громад, і меншою мірою підрозділи ювенальної превенції мають окремі нормативно-закріплені механізми реалізації принципу взаємодії з населенням, які визначені на рівні відомчих наказів.

Так, в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад (затверджена наказом МВС України від 28.07.2017 № 650) не лише задекларовано, що одним із завдань ДОП та ПОГ є діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності, але й визначено напрями організації роботи для впровадження цього принципу у розділі III «Взаємодія з населенням». Практично усі ці напрями мають значення для профілактики правопорушень, однак акцентуємо увагу лише на діяльності за участю населення щодо протидії злочинності, профілактики правопорушень та охорони публічного порядку; визначення спільних пріоритетних напрямів роботи та її оцінювання з урахуванням думки і потреб громадськості; налагодження ефективної комунікації з населенням громади, зосередження уваги на причинах учинення правопорушень із метою їх завчасного запобігання.

Крім того, у цьому розділі Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад наголошено на:

– питаннях, щодо яких ДОП та ПОГ здійснюють роз'яснювальну роботу (здійснюють роз'яснення серед населення громади, посадових осіб підприємств, установ та організацій у межах поліцейської дільниці положень законодавства України з питань профілактики правопорушень із метою усунення причин та умов, що сприяють їх учиненню, та відповідальності за такі діяння. Також метою цієї роботи є формування правової культури, негативного ставлення до суспільно небезпечних явищ, усвідомлення необхідності інформування органів поліції про вчиненні правопорушення та готування до їх учинення, важливість знати способи захисту і самооборони від злочинних посягань);

– необхідності проведення ДОП та ПОГ відкритих зустрічей і гласних виступів щодо стану дотримання законності, боротьби зі злочинністю, охорони публічного порядку та результатів своєї діяльності на відповідній поліцейській дільниці;

– необхідності здійснення ДОП та ПОГ у взаємодії з представниками територіальних громад, благодійними, громадськими організаціями та іншими суб'єктами роботи із запобігання вчиненню правопорушень, у тому числі стосовно осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах;

– організації ДОП та ПОГ діяльності та співпраці із представниками громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону (ДОП та ПОГ надають допомогу в організації їх діяльності; беруть участь у проведенні спільних нарад, під час яких розробляються та погоджуються заходи із забезпечення публічної безпеки і порядку на територіях обслуговування та взаємодії з патрульною поліцією та групами реагування патрульної поліції; разом із виконавчими органами місцевого самоврядування проводять звірки щодо кількості громадських формувань з охорони громадського порядку та їх членів, подають пропозиції щодо їх діяльності, виконання статутних прав та обов'язків) [8].

В Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України (затверджена наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044) відзначено, що взаємодія підрозділів ювенальної превенції з органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, міжнародними та громадськими організаціями та іншими суб'єктами здійснюється на засадах партнерства і спрямована на задоволення потреб територіальних громад та виконання завдань, покладених на ці підрозділи. Щодо профілактики правопорушень, то серед напрямів взаємодії зазначено профілактику правопорушень у дитячому середовищі, протидію домашньому насильству та дитячій бездоглядності, а також наголошено, що поліцейські підрозділи ювенальної превенції організовують спільно із заінтересованими органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами, громадськими організаціями та іншими суб'єктами профілактичні заходи серед дітей [9].

Принцип взаємодії поліції з населенням відображено й в Правилах етичної поведінки поліцейських (затверджені наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179). Однак, у цьому нормативно-правовому акті мова йде не про форми, методи, організаційно-правові механізми взаємодії, а про вимоги, які повинен дотримуватися поліцейський під час спілкування з населенням (бути тактовним та доброзичливим; висловлювати вимоги чи зауваження, що стосуються особи, у ввічливій та переконливій формі; надати можливість особі висловити власну думку; до всіх потерпілих від злочинів або інших правопорушень проявляти повагу, охороняти їх безпеку та право на невтручання в особисте життя; при зверненні до особи поліцейському заборонено бути зверхнім, погрозувати, іронізувати, використовувати ненормативну лексику та допускати дискримінацію в будь-якій формі тощо) [10].

В інших підзаконних нормативно-правових актах, які регламентують функціонування підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України, як реалізовувати принцип взаємодії поліції з населенням не деталізується, в кращому разі лише наголошується на необхідності його дотримання. Такий стан підзаконного правового регулювання дозволяє підтримати думку окремих науковців, що у змісті відомчих нормативно-правових актів, якими врегульовано діяльність окремих підрозділів превентивної діяльності недостатньо повно розкрито напрямки взаємодії з населенням на засадах партнерства [4, с. 9]. Тобто існує потреба у врегулюванні реалізації принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства в окремому нормативно-правовому акті, основою для якого повинні бути апробовані концепції правоохоронної діяльності.

Концепція «Community Policing», окремі положення якої останнім часом активно впроваджуються у діяльність Національної поліції України, апробована у багатьох країнах Європи та Америки [11, с. 420–423]. Хоча, як відзначають у наукових дослідженнях, термін «Community policing» на теперішній час не має єдиного визначення, у загальному вигляді його розуміють як правоохоронну діяльність, орієнтовану на громаду [12, с. 66] та як основу діяльності поліції у сфері охорони публічного порядку та профілактики правопорушень [13, с. 144].

Західноєвропейські дослідники визначають цю концепцію як філософію та організаційну стратегію, що ґрунтується на прозорому партнерстві, активному співробітництві між поліцією та громадою для більш ефективного визначення, запобігання та розв'язання проблем злочинності, подолання страху перед злочинністю, фізичними та соціальними розладами і погіршенням умов свого району, з метою покращення якості життя всіх громадян [14, с. 5]. Вона передбачає, що: поліція та місцева громада відчувають спільну відповідальність за безпеку; поліція реагує на місцеві потреби й вимоги, які визначає громада; взаємодія і комунікація між населенням і поліцією є ефективною і приносить результати; застосовується індивідуальний підхід до вирішення місцевих проблем у взаємодії з населенням та відповідальними органами влади; співпраця спрямована на попередження правопорушень і наявний спільний план превентивної діяльності [15].

Як бачимо й українські, й закордонні дослідники відзначають важливість профілактичної складової у концепції «Community policing». Тобто її розглядають як модель «проактивної поліцейської діяльності», що орієнтована на превенцію правопорушень у співпраці з місцевою громадою, на відміну від «реактивної поліцейської діяльності», орієнтованої виключно на реагування на вже вчинені правопорушення [12, с. 67]. Крім того, ця концепція передбачає поліцейську діяльність, орієнтовану на вирішення проблем громади, організацію діяльності та залучення до прийняття рішень консультативних груп громадян, SWOT-аналіз та спільне планування. Ці складові слід врахувати під час підготовки нормативно-правового акту, який регулюватиме особливості реалізації принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства.

Практичні заходи взаємодії як складова частина реалізації принципу взаємодії поліції з населенням можуть відбуватися на етапі планування узгоджених дій або безпосередньо під час їх здійснення. Прикладами спільного планування заходів є участь поліцейських у розробці програм профілактики правопорушень у певній територіальній громаді. Так, Комплексна Програма профілактики злочинності і правопорушень на 2021–2025 роки, затверджена рішенням сесії Смолінської селищної ради № 72 від 23.02.2021 року, передбачає на території Смолінської селищної територіальної громади об'єднання зусиль правоохоронних органів і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування для

здійснення визначених нею профілактичних заходів [16]. Ініціатором розроблення та одним із відповідальних виконавців був Новоукраїнський районний відділ поліції Головного управління Національної поліції в Кіровоградській області. Серед заходів взаємодії названо: внесення поліцейськими на розгляд сесії селищної ради, засідань постійної комісії селищної ради питання про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони публічного порядку; спільне проведення моніторингу ситуації щодо зловживання молоддю психоактивними речовинами, профілактичних і просвітницьких заходів щодо протидії наркоманії, пропаганди здорового способу життя, а також профілактичної роз'яснювальної роботи серед населення щодо запобігання діям шахраїв у відношенні соціально незахищених категорій населення; продовження роботи з підтримки ініціативи громадян у створенні та відновленні діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку тощо [16].

Щодо реалізації запланованих заходів з профілактики правопорушень, то у звітах відзначається, що поліцейські офіцери громад, реалізуючи взаємодію поліції та органів місцевого самоврядування, більшість профілактичних заходів проводили разом з інспектором ювенальної превенції, представниками та відділами відповідних місцевих рад, а також представниками мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, а також наголошується на: проведенні спільних рейдів поліцейських підрозділів превентивної діяльності з представниками територіальних громад, депутатами сільських, селищних, міських рад для роз'яснювання місцевим мешканцям населених пунктів щодо недопущення порушень державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів;

налагодженні каналів зв'язку із населенням та роз'ясненні алгоритмів дії при виявленні ними правопорушень; виступах в населених пунктах та соціальній мережі з молоддю та дорослими (з темами: дотримання правил дорожнього руху, загальна правосвідомість, дотримання правил громадського порядку, протидія булінгу та домашньому насильству, безпека пересування в темну пору доби із світловими відображувачими елементами, нехтування при сигналі повітряної тривоги, а також правила поведінки в громадських місцях, та повідомлення про виявлені підозрілі предмети, що можуть бути вибухонебезпечними до спеціальної служби порятунку «101», або «102») [17].

Висновки. Реалізація принципу взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства як одного із визначальних у функціонуванні підрозділів превентивної діяльності Національної поліції базується на приписах як законодавчих, так і підзаконних нормативно-правових актів, а також враховує загальне спрямування концепції «Community policing». При цьому у нормативно-правових актах або лише вказується на необхідності дотримання цього принципу та закріплюються окремі форми та методи реалізації, або регламентується діяльність окремих підрозділів поліції щодо цього питання. Це зумовлює необхідність комплексного врегулювання реалізації принципу взаємодії поліції з населенням на рівні відомчого нормативно-правового акту, який би враховував не лише загальне спрямування концепції «Community policing», але й конкретні складові елементи цієї концепції, а також систематизував завдання, функції, компетенцію кожного із підрозділів поліції (передусім, підрозділів превентивної діяльності), залучених до реалізації цього принципу, визначив би основні механізми, форми та методи взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законів України щодо врегулювання окремих питань діяльності Національної поліції України під час дії воєнного стану : Закон України від 21 березня 2023 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3000-20#Text>
2. Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України з питань діяльності Національної поліції України : наказ МВС України від 17.01.2023 № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0303-23#Text>
3. Про внесення зміни до пункту 6 Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 року № 1380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1380-2022-%D0%BF#Text>
4. Логвиненко Б. О., Кравченко І. С. Взаємодія поліції та суспільства на засадах партнерства в діяльності підрозділів превентивної діяльності: Методичні рекомендації. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 20 с.
5. Хатнюк Ю. А., Гурковська К. А. Зміст та перспективи взаємодії поліції і населення . *Часопис цивілістики*. 2021. № 43. С. 89–93.
6. Медведенко С.В., Рудой К.М., Волокітенко І.О. Взаємодія поліції та населення – основний принцип підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України. *Key Issues Of Education And Sciences: Development Prospects For Ukraine And Poland: International Multidisciplinary Conference (Stalowa Wola, Republic of Poland 20-21.07.2018)* Stalowa Wola, 2018. С. 10–13.
7. Майоров В. В. Шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства. *Право і суспільство*. 2020. Ч. 2. № 2. С. 185–190.
8. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад : наказ МВС України від 28.07.2017 № 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17#Text>
9. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>
10. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських : наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>
11. Прокопенко О. Ю., Булатін Д. О. До питання щодо взаємодії з громадою під час здійснення превентивної діяльності поліцією в окремих країнах ЄС. *Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ)* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.). Харків : ХНУВС, 2020. С. 420–423.
12. Бугайчук К. Л. «Трикутник вирішення проблем» як основна технологія Community Policing. *Інтеграція юридичної науки і практики в сучасних умовах*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 21-22 серп. 2020 р.). Запоріжжя, 2020. С. 66–70.
13. Данчул О. С. Концепції «Сервісна держава» та «Community Policing» – необхідні умови ефективного реформування системи МВС України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2018. Вип. 3. С. 140–148.
14. Вілсон П. Практичний посібник для поліцейських, що взаємодіють з громадою. 2020. 48 с.
15. Взаємодія поліції та громади (Community Policing). URL: https://eclp.com.ua/wp-content/uploads/2017/02/com_pol.pdf
16. Комплексна Програма профілактики злочинності і правопорушень на 2021–2025 роки : рішення Смолінської селищної ради від 23.02.2021 № 72. URL: <https://smolino-rada.gov.ua>
17. Звіт за друге півріччя 2022 року поліцейських офіцерів громади Михайлівської територіальної громади. URL: <https://mykhailivskagromada.gov.ua/news/1672237892/>